

༡ འཕྲུང་ཚུའི་དཀའ་ངལ་གྱི་འཛིགས་སྒྲུབ།

འདས་པའི་ལོ་རྒྱུད་འོད་མེད་མི་རིགས་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཆེད་ཟས་བཅད་དོ་སྐོལ་གྱི་ལས་འགུལ་གཅིག་རྗེས་གཉིས་མཐུད་ཀྱི་གསར་ལྗེས་
བརྒྱུད་ལམ་ཁག་ཏུ་ཐོས་པའམ་བཞགས་པ་གང་རུང་བརྒྱུད་འགོ་བཅི་ནི་ཁམ་ཟས་མེད་པར་བདུན་ཕྱག་གསུམ་སྟག་རིང་སོགས་འཚོ་ཐུབ་ཀྱང་རྒྱ་
མེད་ན་རིང་ན་བདུན་གཅིག་དང་། སྤྱི་སྟོན་གྱི་ཆ་ནས་ཉེན་བཞི་སྟག་ལས་འཚོ་མི་ཐུབ་པའི་སྟོན་ཚོགས་ཐོག་མར་གོ་སོས་བྱུང་། ད་ཆ་དེའི་སྟོར་ཤེས་
བྱ་མང་ཚམ་རྒྱས་ལོན་བྱས་པར་མིའི་ལུས་སྤང་ནི་བརྒྱ་ཆ་དུག་ཅུ་རྒྱས་བྱུང་བའི་སྟོར་དེད་དུས་ཀྱི་ཚན་རིག་པས་དཔྱད་འབྲས་ཡིན་པར་ཤེས་
བྱུང་།¹ དེ་བཞིན་དུ་མིའི་སྤིང་དང་མཁལ་མ་སོགས་ཀྱི་བྱེད་ལས་བྱེད་པར་ཁྲག་གི་རྒྱ་བ་ལ་ངེས་པར་བརྟེན་དགོས་པ་དང་། གལ་ཏེ་ལུས་ལ་དགོས་
ངེས་ཀྱི་རྒྱ་མེད་ཚོ་ཁྲག་སོགས་ཀྱི་རྒྱ་བ་ཡང་རྒྱན་ལྡན་གྱི་བྱེད་ལས་ལྟར་བྱེད་མི་ཐུབ་པར་སྤིང་སོགས་ཀྱི་བྱེད་ལས་ཀྱང་འགགས་ནས་ལུས་སྤང་ལ་
དཀའ་ངལ་འཕྲད་དེ་(dehydration) ལུས་སྤང་ལ་དགོས་ངེས་ཀྱི་རྒྱས་མ་འདད་བའི་ན་ཚ་འབྱུང་ངེས་ཡིན།

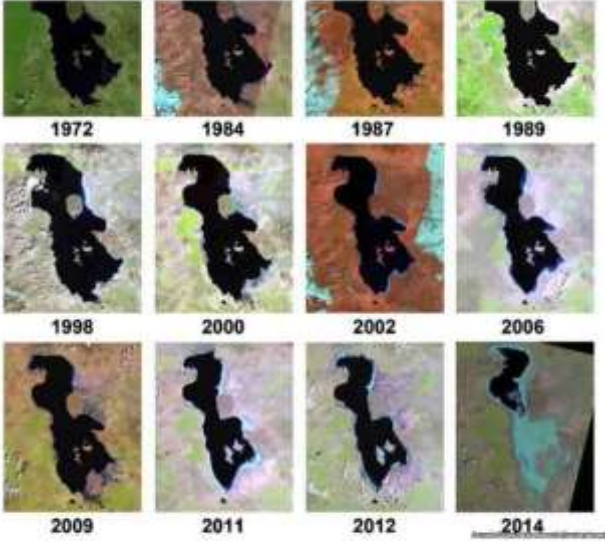
གལ་ཏེ་མིའི་ལུས་སྤང་བརྒྱ་ཆ་དུག་ཅུ་རྒྱས་བྱུང་ཡོད་པ་དང་ཉེན་རེ་ལ་ལུས་སྤང་ལས་བརྒྱན་གཤེར་བརྒྱ་ཆ་བརྒྱ་ཚམ་ཆབ་གསང་སོགས་
བརྒྱུད་ནས་ཟད་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། དེའི་ཚབ་ཏུ་ལུས་སྤང་ལ་དགོས་ངེས་ཀྱི་རྒྱ་མཐོ་སྤྱོད་མ་བྱེད་པ་དང་མ་འཕྲུང་ན་ཐོག་མར་གོང་གི་ནད་དེ་
སོག་ངེས་དང་ཉེན་བཞིའི་རྗེས་ཚོ་སོགས་ཀྱང་ཤོར་ངེས་ཡིན། ཡིན་ན་ཡང་དེད་དང་ཚོའི་སྤྱི་ཚོགས་ནང་ཚན་རིག་གི་ལག་རྩལ་གྱིས་འཕྲུང་ཚུའི་ཆ་
རྒྱུན་སྟབས་བདེ་བཟོ་བའི་རྒྱུན་གྱིས་འཕྲུང་ཚུའི་གལ་ཆེན་རང་བཞིན་དང་། དེའི་འབྱུང་ཁུངས་དང་འཛུལ་གྱི་འཕྲུང་ཚུའི་དཀའ་ངལ་ཇི་ཚམ་
ཡོད་མེད་དོ་སྟོན་བྱེད་ཀྱི་མེད།

འོ་ན་ད་ཚོའི་ལུས་སྤང་ལ་དགོས་ངེས་ཀྱི་འཕྲུང་ཚུ་འཛུལ་གྱི་འདིའི་བརྒྱ་ཆ་ག་ཚོད་ཟེན་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། བརྒྱན་གཤེར་བའི་རྒྱ་ཡོད་
ཚད་དང་ཚོའི་ལུས་སྤང་ལ་དགོས་ངེས་ཀྱི་རྒྱ་ཡིན་པའི་ངེས་པ་མེད་ཅིང་། ད་ཚོའི་ལུས་སྤང་གིས་འཇུ་ཐུབ་པ་དང་མཐོ་བའི་རྒྱ་ལ་འཕྲུང་ཚུ་ཞེས་
ཟེར། ད་ཚོ་འཛུལ་གྱི་འདི་བརྒྱ་ཆ་བདུན་ཅུ་དོན་ལྡན་ཞེ་བའི་རྒྱ་མཚོ་དང་ཉེན་རྲུའི་རྒྱ་མཚོ་སོགས་ཀྱིས་བྱུང་ཡོད་ཀྱང་། དེ་དག་ནི་བ་ཚད་
འདྲེས་པའི་རྒྱ་ཡིན་པས་ད་ཚོ་འགོ་བཅིས་འཕྲུང་ཚུར་བེད་སྤྱོད་མི་རུང་བ་ཀུན་གྱིས་ཚོལ་བས་བྱུང་བ་ལྟར་དང་། དེ་འཕྲོས་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་ཉེར་ལྔ་ནས་
བརྒྱ་ཆ་ཉེར་གཉིས་ལས་མས་ནི་ས་དོ་སོགས་ཀྱིས་བྱུང་བ་དང་། ལྷག་འཕྲོས་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་གསུམ་ལས་མས་ཚམ་ཞིག་འཕྲུང་ཚུས་ཟེན་ཡོད་ཀྱང་དེ་
ལས་གཅིག་ཚམ་མ་གཏོགས་འགོ་བཅི་ལས་བཞེད་སྤྱོད་དམ་བེད་སྤྱོད་གཏོང་བྱེད་ཀྱི་མེད་ལ་² ལྷག་འཕྲོས་ཀྱི་བརྒྱ་ཆ་གཉིས་ནི་མི་མེད་ལུང་སྤོང་
ཁག་ཏུ་བཞུར་བཞིན་ཡོད། དེ་ལྟ་བུའི་བརྒྱ་ཆ་གཅིག་ཚམ་གྱི་འཕྲུང་ཚུ་ཡང་ལོ་རེ་དང་ཟླ་རེ་ནས་རྒྱས་པ་ལས་བྱི་བ་དང་། བྱི་བ་ལས་སྐྱམ་པའི་
བརྒྱུད་རིམ་ལས་འཛུལ་གྱི་འདིའི་མི་འབོར་བརྒྱ་ཆ་དུག་ཅུ་སྟག་ལོ་ལྟར་འཕྲུང་ཚུའི་དཀའ་ངལ་འཕྲད་བཞིན་ཡོད་³ པ་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་སྟན་ཐོ་
ཁག་གི་ནང་གསལ། དེ་བཞིན་འཛུལ་གྱི་འདི་སྤྱོད་ཚོགས་པས་ (World Preservation Foundation) གོ་ལ་ཉིལ་བའི་རྒྱལ་ཁབ་སོ་སོའི་
འཕྲུང་ཚུའི་འབྱུང་ཁུངས་རྒྱུག་རྒྱ་དང་གཙང་བོའི་སྤུལ་ཆ་གཅིག་སྐྱམ་འགོ་བཙུགས་པ་དང་དེས་མི་ཐེར་འབྲུམ་གསུམ་ལ་དོ་སོག་ཐེབས་བཞིན་
ཡོད་པའི་སྟན་ཐོ་བཏོན་ཡོད།⁴

དེ་ཡང་ཞིབ་པར་བརྗོད་ན་དུས་རབས་ཉེ་བུའི་མག་སྤྱོད་ནས་འཛུལ་གྱི་འདི་ཤར་ཅུབ་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་མང་པོར་སྤོང་བ་ཆགས་པ་ནས་

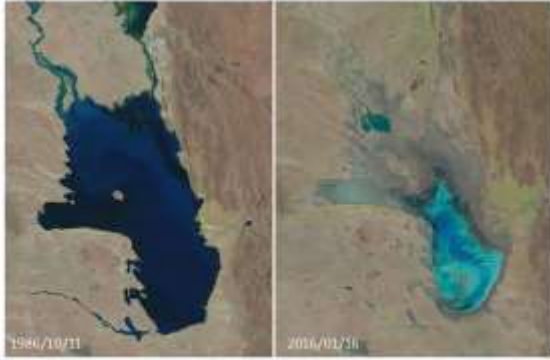
1 www.independent.co.uk
2 www.wwf.panda.org.freshwater
3 www.independent.co.uk
4 climatechangenews.com

གྲུབ་པའི་གངས་རི། མཚོ་དང་མཚོ་ལྷོ། གཙང་བོ་དང་རྒྱུག་རྒྱ་སོགས་གང་མང་ཞིག་རྒྱས་པ་ནས་བྱི་བ་དང་། བྱི་བ་ནས་སྐྱམ་པའི་དངོས་བྱུང་གནས་ཚུལ་ནམས་སྦྱར་སེམས་ཅན་ཞིག་གིས་ཤེས་ཚེ་རང་བཞིན་གྱིས་སྤོང་ཁམས་འཕམ་མེད་ཞིག་དང་སེམས་འཚབ་ཅིག་སྦྱོང་དགོས་པའི་གནས་སྐབས་སུ་གྲུར་ཡོད། དཔེར་ན་མཚོ་ལ་མཚོན་ན། དཀྱིལ་ཤར་རྒྱལ་ཁབ་ཨེ་རན་(Iran)གྱི་ཡུར་ལྷ་མཚོ་ (Lake Urmia) ནི་འཇམ་སྤོང་གི་མཚོ་ཚན་གྱི་གསལ་ཤིག་དང་སྤོང་བ་ཆགས་པ་བཟུང་སྐྱམ་མ་སྤོང་ཡང་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༤ ནས་སྐྱམ་འགོ་རྒྱུགས་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༤ བར་མི་ལོ་སུམ་ཅུ་འགོར་རྗེས་སྤོང་བའི་མཚོ་ཚན་འདིས་ཆེས་ཐ་མའི་སྤྱུག་སྐད་ཅིག་བརྒྱབ་ནས་ནས་ཡོངས་སུ་སྐྱམ་པ་དང་། མཚོ་ཚན་དེ་ལ་བརྟེན་པའི་ཡུལ་ལྗང་འདིའི་ཆེ་བ་གོང་སྤོང་དང་རྒྱུང་བ་བྱིས་ཚང་ཡན་ཚད་ས་གནས་གཞན་དུ་སྤོང་དགོས་པའི་ཐབས་སྤྱུག་གི་གནས་ཚུལ་བྱུང་འདུག།

ཨེ་རན་གྱི་ཡུར་ལྷ་མཚོ་ (Iran) LAKE URMIA) ཉམས་རྒྱུད་གྱི་རྒྱུ་སྤོང་གི་གནས་སྐབས་བརྗོད།

དེ་བཞིན་དུ་ཡོ་རོབ་གྱི་ལི་ལྷེའི་(Bolivia) རྒྱལ་ཁབ་གྱི་མཚོ་ཚན་གཞིས་པ་ལྷ་པོ་(Lake Poopo)ནི་དེ་སྤོང་ས་གནས་འདིའི་པ་མེས་དང་ཡང་མེས་རྣམས་གྱི་ཉ་འཛོན་དང་འཕུང་རྒྱུ་ཡི་འཚོ་རྟེན་གཙོ་བོ་དེ་ཡིན་ཡང་། ད་ཆ་ཡོངས་རྫོགས་སྐྱམ་ནས་བྱེ་ཐང་དུ་གྱུར་ཏེ་ཡུལ་མིའི་སྐྱེས་པ་རྣམས་ས་གནས་གཞན་དུ་འཚོ་རྟེན་བཅའ་དུ་སོང་ནས་བྱིས་དུ་གན་འཁོགས་དང་བྱིས་པ་མ་གཏོགས་སྤྱུག་མེད་པའི་ཐབས་སྤྱུག་གི་གནས་ཚུལ་ཡང་བྱུང་འདུག།

འཁོར་སྐར་གྱིས་སྤོང་བའི་ལྷ་པོའི་མཚོ་ཉམས་རྒྱུད་གྱི་བར།

དེ་བཞིན་འཛམ་གླིང་རང་བྱུང་ཁམས་ཀྱི་དྲ་བ་(Mother Nature Network) ཞེས་པའི་སྟན་ཐོ་ལྷན་ན་ད་ལྟ་འཛམ་གླིང་ནང་གི་གཙང་པོ་དང་མཚོ་ཆེན་གྲགས་ཅན་གང་མང་ཞིག་གི་བའི་འགོ་བཙུགས་ནས་རིང་མིན་སྐྱེས་པའི་འཛིགས་སྤང་མངོན་དུ་འགྱུར་ངེས་ཡིན་པའི་གསལ་བཤད་བྱས་འདུག་⁵ དེ་དག་ནི་

1. Bone Dry
2. Lake Poopo
3. Colorado River
4. Aral Sea
5. Lake Badwater
6. Lake Chad
7. Owens lake
8. lake Powell
9. Lake Mead བཅས་རེད།

དེ་བཞིན་དུ་བོད་ཀྱི་མཚོ་ལ་མཚོན་ནའང་། བོད་ཀྱི་མཚོ་ཆེ་ཤོས་མཚོ་སྔོན་པོ་ནི་གཡས་གཡོན་གྱི་རི་ལྱང་མང་པོ་ནས་རྒྱུག་པའི་ཆུ་ཕྱན་དང་གཙང་པོ་127 ལས་གྲུབ་པ་ཡིན་ཡང་། སྤྱི་ལོ་2009ལོར་མཚོ་སྔོན་པོའི་ཞིབ་འཇུག་པ་ The Administration of Qinghai Lake དང་Institute of Geography of the China གཉིས་ཀྱི་སྟན་ཐོའི་ནང་མཚོ་སྔོན་པོའི་འབྲུང་ཁུངས་ཀྱི་ཆུ་ཕྱན་དང་གཙང་པོ་57 གི་ནས་སྐམ་ཚར་སྐོར་དང་ད་དུང་ལོ་རེར་སྤེ་ཆ་ 10 (centimeter) གི་སྐོར་ཡང་གསལ་བར་མ་ཟད།⁶ ཇི་ཀྱི་པི་རི་ཡ་(Wikipedia) སྟན་ཐོའི་ནང་འཛམ་གླིང་གི་མཚོ་དང་གཙང་པོ་སུམ་ཅུ་ཐམས་པ་སྐམ་ལ་ཉེ་བའི་ནང་མཚོ་སྔོན་པོའང་བགྲངས་འདུག་⁸

དེ་བཞིན་དུ་བོད་ཀྱི་གཙང་པོ་ལག་ལ་མཚོན་ནའང་(WWF)ཚོགས་པའི་སྟན་ཐོའི་ནང་འཛམ་གླིང་གི་ཆུ་ཆེན་ལག་བཅུ་སྐམ་ཉེན་ཡོད་པ་དང་། དེའི་ནང་ནས་ཇུ་ནི་བོད་མཐོ་སྐང་ནས་བཞུར་བའི་གཙང་པོ་སྟེ་ ༡ རྒྱལ་མོ་རྩལ་ཆུ། ༢ མ་བྱ་ཁ་འབབ། ༣ ཏྲ་མཚོག་ཁ་འབབ། ༤ འབྲི་ཆུ། ༥ རྩ་ཆུ་བཅས་ཡིན་པ་དང་།⁹ གཙང་པོ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་འབྲུང་ཆུ་དང་ཞིང་ལས་སོགས་ལ་བཅད་སྤོང་ཏེ་ཅང་ཆེ་བའི་ཆུ་ཆེན་དག་ཡིན་པ་དང་བོད་ཀྱི་མཚོ་ཆེན་བཞི། ཁ་འབབ་བཞི་དང་གཙང་པོ་བཞི་བཅས་ལོ་རེ་ནས་ཆེ་རྒྱུང་ལ་མ་སྟོས་པར་གྱི་བཞིན་ཡོད་འདུག

འོ་ན་གཙང་པོ་དང་རྒྱུག་ཆུ། གངས་རི་དང་མཚོ་སོགས་རྒྱ་མེད་རྒྱེན་མེད་ལས་སྐམ་པ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན།

---

5 www.mnn.com
 6 claudearpi.blogspot.com/2009/12/rivers-flowing-in-kokonor-lake-drying.html
 7 chinatibet.people.com.cn
 8 [www.http://en.m.wikipedia.org/wiki>list of drying lakes](http://en.m.wikipedia.org/wiki/list_of_drying_lakes)
 9 [wwf.panda.org/10 rivers at risk/](http://wwf.panda.org/10_rivers_at_risk/)

༥༥ འཛམ་གླིང་འདྲིའི་འབྲུང་རྒྱ་མཚན་པའི་རྒྱ་ཁྲིམ།

འཛམ་གླིང་གི་ལོ་རྒྱུས་དང་དེང་རབས་ཚན་རིག་པ་དག་གིས་བཏོན་པའི་ཞིབ་འཇུག་གི་སྒྲན་ཐོ་ཁག་ལས་དུས་རབས་ཉེ་ཤུ་པའི་མགོ་
སྟོང་ནས་སྲིད་པའི་གངས་རི་དང་མཚོ་སོགས་གཙོ་བོ་དག་སྐྱམ་འགོ་བཟུང་ཡོད་པར་བརྗོད་བཞིན་ཡོད།¹⁰

འོ་ན་དུས་རབས་ཉེ་ཤུ་པའི་ཡར་སྔོན་ལ་སྲིད་པའི་གངས་རི་དང་མཚོ་ཚེན་སོགས་སྐྱམ་པའི་འགོ་མ་བཟུང་ལ། དུས་རབས་ཉེ་ཤུ་པའི་
མགོ་སྟོང་ནས་སྐྱམ་དགོས་པའི་རྒྱ་མཚན་མཐར་ཐུག་ཅི་ཞིག་ལ་ཐུག་ཡོད་ཅེ་ན།

དེའི་རྒྱ་མཚན་མཐར་ཐུག་གཅིག་ནི། དཔེར་ན། ལྷ་མོར་གང་ཉེ་དྲོད་ཉ་ཅང་རྒྱས་པའི་དཀྲིལ་དུ་རྒྱ་ཚོད་ཁ་ཤས་ལ་བཞག་ན་ཐག་ནས་
མེད་པར་གྱུར་བ་ཀྱང་གྲིས་ཤེས་གསལ་ལྟར། དཔེ་དེ་བཞིན་འཛིག་རྟེན་འདྲིའི་གཙང་པོ་དང་མཚོ་སོགས་རྒྱས་པ་ནས་བྱི་བ་དང་། བྱི་བ་ནས་སྐྱམ་
པའི་རྒྱ་མཚན་གཅིག་ནི་ཉེ་མའི་ཚ་དྲོད་དུས་རབས་ཉེ་ཤུ་པའི་འགོ་སྟོང་ནས་བཟུང་དུས་རབས་ལྔ་མ་རྒྱུས་ལ་ཐུབ་འགྱུར་གྲིས་རྒྱས་འགོ་ཚུགས་
པ་དང་། དེར་བརྟེན་སྲིད་པའི་གངས་རི་ཁག་བཟུང་ཚད་ཀྱང་རྒྱ་ན་གཏན་ལས་སྐྱུར་བ་དང་གཙང་རྒྱ་སོགས་ཀྱང་སྐྱམ་པའི་སྐྱུར་ཚད་ཉ་ཅང་
མཉེན་ལྡན་སྲིད་པའི་གངས་རི་དང་གཙང་རྒྱ་རྒྱུས་ལ་བཞག་པའི་མེ་དཀྲིལ་དུ་སྐྱག་པའི་དུས་རབས་ལྔ་ལུ་རེད།

ལོ་ངོ་སྟོང་ཕྱག་བཀལ་བའི་ཡར་སྔོན་དུ་རང་བྱུང་ཁམས་ལ་རང་བཞིན་གྲིས་འགྱུར་བ་ཚེན་པོ་དང་ཆགས་འཛིགས། ཚ་དྲོད་རྒྱས་པ་
སོགས་སྐྱ་ཚོགས་ཤིག་བྱུང་ཡོད་ཀྱང་། དུས་རབས་འདྲིར་གོ་ལ་ཉི་ལེ་པོ་ཡོངས་ལ་ཚ་དྲོད་ཉ་ཅང་རྒྱས་པ་བཞིན་བྱུང་སྲིད་མེད་པའི་རྒྱ་མཚན་མཐར་
ཐུག་ནི། འགོ་བ་མི་ཞེས་པ་འདྲི་ཉམ་སེམས་དང་འདྲོད་དབང་གི་གཞུང་ལྷན་ཚུད་དེ་རང་ཉེད་འཚོ་ཐབས་ཀྱི་མཐུན་རྐྱེན་དང་དགོས་མཁོའི་དཔལ་
འབྱོར་ལས་བཀལ་བར་འདྲོད་པའི་རྩལ་སེམས་ཀྱི་དབང་དུ་སོང་སྟེ། རང་ཉེད་འཚོ་བའི་རིང་ཚམ་མ་ཟུང་ཤི་བའི་རྩལ་ལའང་ཟད་མཐའ་མེད་
པའི་རྒྱ་ལོར་གྱི་བང་མཚོར་རི་ལྷར་བཞེགས་འདྲོད་ནས། དུས་རབས་ཉེ་ཤུ་པའི་འགོ་སྟོང་ནས་བཟོ་ལས་ཀྱི་གསར་བརྗེ་ཤུགས་ཆེ་ལངས་རྩལ་བཟོ་
ལས་རྒྱ་བསྐྱེད་ཤུགས་ཚེར་དར་སྟེ་ལོ་ངོ་སྟོང་ཕྱག་རིང་པ་མེས་ཡང་མེས་ཀྱིས་བདག་སྲུང་བྱེད་པའི་འགོ་བ་སེམས་ཅན་དང་ཚེ་ཤིང་
ནགས་ཚལ་སོགས་ཀྱི་གཞི་རྟེན་ས་གཞི་རིན་པོ་ཆེར་སྟོན་འདྲོད་གྲིས་གསེར། ཟངས། ལྷགས་སོགས་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཕྱག་རིང་བསྟོན་པས་ས་གཞིའི་
བཅུད་ཤོར་བ་གཅིག་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཕྱག་གཅིག་ཅམ་རིང་བཟོ་བྱ་འདྲ་མེན་ལས་དུག་རྒྱངས་ཉེན་རེར་ཚད་ལས་བཀལ་བ་བཏོན་པ་དང་། ཚ་སྟོན་
འཛམ་གླིང་ནང་སྐྱམ་ཚ་དེའི་ནང་དུག་རྒྱངས་(Carbon Dioxide) རྒྱ་མ་ 2.4 ཅམ་བཟོ་བཞིན་ཡོད་པ་དང་།¹¹ དེ་བཞིན་སྐྱུ་འཁོར། [རྒྱངས་
འཁོར་] བཟོ་བྱ་དང་གནམ་གྲུ་སོགས་ཡོད་དོ་ཅོག་ལས་ཐོན་པའི་དུག་རྒྱངས་ཚ་སྟོན་ལོ་གཅིག་ལ་ཏོན་[ton]ཐེར་འབྲུམ་39.8ཡིན་ཞིང་།¹² དེ་
ཡང་ཉེན་རེ་དང་ལོ་རེ་ནས་བཟོ་བྱ་སོགས་ཀྱི་གངས་ཚད་འཕར་བཞིན་ཡོད་པས་དེའི་མཚུགས་འབྲས་ཅི་ཞིག་འབྱུང་མེན་ཤེས་གསལ་རེད།

བཟོ་བྱ་དང་རྩོམ་སོགས་ལས་བྱུང་བའི་དུག་རྒྱངས་ནི་(Carbon Dioxide)འཛམ་གླིང་གི་གནམ་གཤིས་དང་ཁོར་ཡུག་ལ་འགྱུར་
ཚོག་ཆེ་ཤོས་གཏོང་མཁན་དེ་ཡིན་ལ།¹³ དུག་རྒྱངས་དེ་དག་གིས་རང་བྱུང་གིས་གྲུབ་པའི་ཉེ་ཟེར་འགོག་པའི་བར་མཐའ་དབྱིངས་སྐྱ་བྲེ་(ozone
layer) སྐབ་ཏུ་བཏང་བ་དང་། དེའི་རྒྱུ་རྐྱེན་ཉེ་ཟེར་གྱི་དྲོད་སྐྱར་ལས་རྒྱས་ཤིང་འཛིག་རྟེན་འདྲིའི་སྐྱེ་དངོས་ཀྱང་དང་། ལྷག་པར་གཙང་པོ་དང་
མཚོ་སོགས་ལ་ཐད་ཀར་ཕོག་ཚད་ཆེ་བ་དང་སྐྱམ་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་གཙོ་བོ་དེ་ཆགས་འདུག་ལྷན་མཐུད་ཡར་རྒྱས་ཟེར་བའི་དར་ཆ་དཀར་པོ་འབྱུར་ནས་
དུག་རྒྱངས་ཀྱི་འབྱུང་ཁུངས་གཙོ་བོར་གྱུར་པའི་བཟོ་བྱ་དང་སྐྱུ་འཁོར་སོགས་ཚོད་འཛིན་མ་བྱས་ཆོ། ནམ་ཞིག་ང་ཚོས་སྐྱུངས་འཛིན་བྱེད་མི་

10 www.wwf.panda.org.freshwater

11 <http://www.cbsnews.com>new>carbon dioxidea>

12 www.dailymail.co.uk

13 www.timeforchange.org>personal growth

ལུག་པའི་དུག་སྐྱོད་ཀྱིས་འཛིན་རྟེན་འདྲིའི་འཕྱང་ཆུའི་འཕྱང་ཁྱུངས་གཙོ་བོར་གྱུར་པའི་སྲིད་པའི་གངས་རི་དང་གཙང་པོ་རྣམས་ཚད་ལས་
བཟུལ་བའི་འབག་བཅོག་ཏུ་བཏང་བར་མ་ཟད་ཁོར་ཕྱག་ཡོངས་རྫོགས་བསྐྱོད་པའི་ཡིན།

དེ་བཞིན་དུ་ལྷགས་རྒྱུ་རིང་བོའི་བསམ་ཤེས་མེད་པར་འཕྲལ་དུ་ཤོག་དུལ་གྱི་གྲངས་ཀ་ཙམ་གྱི་ཆེད་གཙང་ཆུ་དང་རྒྱུག་ཆུ་སོགས་སུ་
གད་སྐྱོགས་དང་བཅོག་ཆུ་སོགས་ཚད་ལས་བཟུལ་བ་གཞུག་པའི་མཚུགས་འབྲས་དེ་ཆ་གཙང་པོ་དང་རྒྱུག་ཆུ་གང་མང་ཞིག་འཕྱང་ཆུར་མི་རུང་བའི་
ཚད་གཞི་ཉ་ཅང་མཐོན་བོར་སྐྱབས་ཡོད། དཔེར་ན། སྤྱི་ལོ་ ༢༠༠༤ ལོར་རྒྱ་ནག་གི་ཉ་གསར་ཁང་གི་གསར་འགྱུར་ལྟར་ན། འབྲི་ཆུའི་བརྒྱ་ཆ་
༤༤ ཙམ་འཕྱང་ཆུ་མི་རུང་བར་གྱུར་པ་དང་། རྒྱ་བཅོག་གི་རིགས་ཏོན་ (ton)ཐེར་འབྲུམ་བཞི་ཙམ་གཙང་པོའི་དེའི་ནང་དུ་བཞུར་བཞིན་ཡོད་པ་
དང་། དེ་ལས་བརྒྱ་ཆ་ ༡༩%བཟོ་གྲ་ཁག་ལས་ཐོན་པའི་རྒྱ་སྐྱོགས་ཡིན་ཞེས་སྒྲུབ་ཡོད།^{14 15}

དེ་བཞིན་དུ་WWF ཚོགས་པའི་སྟན་ཐོའི་ནང་གཙང་པོ་དང་རྒྱུག་ཆུ་ཁག་སྐྱམ་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་གཙོ་བོ་ཁག་དུག་དྲངས་ཡོད་དེ།

1. རྒྱ་རྒྱུག་དང་འཕྱོགས་བསྐྱུར།
2. རྒྱ་ཚོད་མེད་འབོར་འདྲེན།
3. གནམ་གཤིས་འགྱུར་ཚྭ་
4. མོག་ཆགས་ནང་པན་ཚུན་བཅོན་འཕྱུལ།
5. ཉ་ཚོད་མེད་འཛིན་བཟུང་།
6. ཁོར་ཕྱག་འབག་བཅོག་བཅས་རེད།¹⁶

རང་ཉིད་ཀྱི་ཁོར་ཕྱག་ལས་རྒྱུང་རྒྱུ་ཐག་རིང་བདད་གནས་སྐབས་རིང་དངོས་སུ་ཕན་གཞོད་མ་འབྲེལ་བའི་གཙང་ཆུ་དང་རྒྱུག་ཆུའི་རིགས་
ལ་འབག་བཅོག་ཤོར་བར་སྤང་མེད་དང་དོ་ལྷན་མ་བྱས་པ་ནི་ལྷགས་རྒྱུ་གི་འདུ་ཤེས་མེད་པ་དང་། འཕྱང་ཆུའི་གལ་ཆེན་རང་བཞིན་ལ་གོ་
རྟོགས་མེད་པར་ཟད་པས་དེའི་མཚུགས་འབྲས་ནི་རང་ཉིད་ཀྱི་སྐྱེ་ལ་མི་མངོན་པའི་ཐག་པ་བསྐྱོན་པ་དང་གཅིག་མཚུངས་ཡིན། འཛིན་རྟེན་འདྲིའི་
འཕྱང་ཆུ་ནི་ཉེན་རེ་དང་ཞག་རེ་ནས་སྐྱམ་པ་ལ་སྐྱོགས་བཞིན་ཡོད་པ་དང་ཉེན་ཞིག་རང་ཉིད་ཀྱི་མགོ་ཐོག་ལ་སྐྱབས་པའི་ཡིན།

ཁོར་ཕྱག་ཞིབ་འཇུག་པ་ཞིག་གིས། གོ་ལ་ཉིལ་བོའི་ཚ་དྲོད་རྒྱས་པ་ནི་རང་བྱུང་ཁམས་ལ་འགོ་བ་མའི་བསམ་མེད་ཀྱི་འདུ་ཤེས་ལས་བྱུང་
བ་ཡིན་ཞེས་པའི་སྒྲུབ་ཚིག་བཀོད་པ་ལྟར་ “The true cause of global warming is our thoughtless attitude to Nature” རྒྱ་
སེམས་དང་འདྲོད་དབང་གི་གཞན་དབང་དུ་རྒྱུད་ནས་དགོས་མཁོའི་དཔལ་འབྱོར་ལས་བཟུལ་བའི་རྒྱ་བསྐྱོད་རིང་ལྷགས་པའི་བསམ་མེད་ཀྱི་འདུ་
ཤེས་བྱུང་བས། གལ་ཏེ་དངོས་ཡོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་དང་མཐུན་པ། ཁ་ཡོད་ལག་ཡོད་ཀྱི་འཛམ་གླིང་གི་འཕྱང་ཆུ་སྐྱོབ་བྱེད་འདོད་ཚོ། ད་གཞོན་
སྟོན་ལ་འདོད་རུང་དང་རྒྱ་བསྐྱོད་རིང་ལྷགས་པའི་བཟོ་གྲ་ཆེ་ཁག་དང་དུག་སྐྱོད་ཚད་ལས་བཟུལ་བ་སྐྱུན་མཁན་གཉེ་བོ་རྣམས་མང་བ་ལས་
ཉུང་དུ་དང་། ཉུང་བ་ལས་མེད་པར་བཟོ་བའི་ལས་འགུལ་སྒྲུབ་དགོས།

མདོར་ན་འཛམ་གླིང་གི་འཕྱང་ཆུའི་ཆེད་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་པའི་མགོ་སྟོན་དུ་བཟོ་ལས་ཀྱི་གསར་བརྗེ་ལངས་ཀྱང་དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་

¹⁴ <https://phys.org › Earth › Environment>
¹⁵ www.terradyaily.com/reports/Pollution_turning_Chinas_Yangtze_river_cancerous.html
¹⁶ wwf.panda.org/10_rivers_at_risk/

པའི་མགོ་སྟོང་དུ་བཟོ་ལས་མེད་པར་བཟོ་བའི་གསར་བརྗེ་བྱེད་དགོས།

ནི། ཆར་ཆུ་སོགས་གསོག་འཛོག་གིས་འབྲུང་ཆུའི་མཛོད།

གོ་ལ་རྩིལ་པོ་འདྲིའི་འབྲུང་ཆུ་ཁག་ལ་འབག་བཙོག་ནི་ཉེན་རེ་ནས་ཉེན་རེར་ཇི་སྲུག་གིས་དཀའ་ངལ་འཕྲད་བཞིན་ཡོད་པ་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ཡིན། དེས་ན་འབྲུང་ཆུའི་དཀའ་ངལ་སེལ་བའི་ཐབས་ལམ་གཉིས་ཏེ། གཅིག་དང་ལྷ་འཛིག་རྟེན་འདྲིར་ཡོད་བཞིན་པའི་འབྲུང་ཆུའི་འབྲུང་ཁུངས་གཙོ་བོ་གཙང་བོ་དང་ཆུག་ཆུ་སོགས་འབག་བཙོག་ལས་སྤྱང་སྐྱོབ་ཀྱི་ཐབས་ཤེས་ལ་འབད་རྒྱ་དང་། གཉིས། འབྲུང་ཆུ་གསར་བཟོའི་ལས་རིགས་འདྲ་མིན་གསར་གཏོང་བྱེད་དགོས།

འཛམ་གླིང་གི་ཤར་རུབ་ཀྱི་ལ་ཆ་སྟོམ་གྱིས་སྐར་མ་རེའི་ནང་ཆར་པ་ཏོན་(ton)ས་ཡ་907འབབ་བཞིན་ཡོད་པ་དང་།¹⁷ དེ་ལ་དཔག་ན་ཉེན་རེ་དང་ལོ་རེར་ཆར་པ་ཇི་ཅམ་འབབ་མིན་ཤེས་བྱལ་ལ། ལྷག་པར་དུ་ལོ་རེ་འཛམ་གླིང་ཤར་རུབ་གང་སར་ཆར་ཞོད་ཀྱི་དུས་ཡུན་ཟླ་གཅིག་གཉིས་ལྷག་ཆ་སྟོམས་གྱིས་འབབ་ཀྱིན་ཡོད། དཔེར་ན་རྒྱ་གར་བྱང་ཕྱོགས་ཉི་མ་ཅལ་གྱི་མངའ་སྡེའི་ནང་དུ་སྤྱི་ཟླ་ ༡ པ་ནས་ ༩ དཀྱིལ་ཅམ་བར་ཉེན་རེར་ཆར་ཆུ་ཏོན་ཐེར་འབྲུམ་ཁ་ཤས་འབབ་ཀྱི་ཡོད་ལ། ཆར་ཆུ་དེ་དག་ལས་ས་ཞིང་དང་རྩེ་ཤིང་སོགས་ལ་དགོས་པའི་ལྷག་ལུས་ཀྱི་ཆར་ཆུ་རྣམས་ནི་གཙང་ཆུ་སོགས་དང་འདྲེས་ནས་མཐར་མཐའི་རྒྱ་མཚོའི་ནང་བབ་ནས་བེད་མེད་དམ་ཚུ་ཆུའི་ངོ་བོར་གྱུར་བཞིན་ཡོད།

གལ་ཏེ་དེའི་ལྷག་འཕྲོས་ཀྱི་ཆར་ཆུ་རྣམས་རྒྱ་མཚོ་དང་མ་འདྲེས་པའི་གོང་ནས་གོང་དང་གོང་སྡེའི་ས་ཚོགས་སོ་སོའི་ནང་ཆུ་མཛོད་ཆེ་ཆུང་འདྲ་མིན་བཟོས་ནས་གསོག་འཛོག་བྱེད་ཐུབ་ཆེ་རྒྱལ་ཁབ་སོ་སོའི་ནང་འབྲུང་ཆུའི་དཀའ་ངལ་འཕྲད་བཞིན་པའི་མི་མང་ས་ཡ་མང་པོར་ཁ་ཡོད་ལག་ཡོད་ཀྱི་ཕན་ཐོགས་དང་དཀའ་ངལ་སེལ་བྱལ། དེར་མ་ཟད་ཆར་ཆུ་ནི་འཛིག་རྟེན་འདྲིའི་འབྲུང་ཆུའི་ངོར་གྱུར་སྐྱོབ་ཀྱི་བརྒྱུ་གཤེར་དང་འབྲུང་ཆུའི་དཀའ་ངལ་སེལ་བའི་སྐབས་བདེ་ཤོས་དེ་རེད་སྟེ། འོན་ཀྱང་ཆར་ཆུ་རྣམས་གསོག་འཛོག་བྱས་ན་ཡུལ་ལྗང་དེ་དང་དེའི་རང་བྱུང་ཁོར་ཡུག་ལ་གཞོན་ཚབས་ཡོད་མེད་སོགས་ཞིབ་འཇུག་མཐེལ་ཕྱིན་པ་བྱས་ཏེ་གསོག་འཛོག་བྱ་དགོས་པ་ལས་གཞན་དུ་ན་མཇུག་འབྲས་བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པའང་འབྱུང་གི།

དེ་བཞིན་དུ་ནམ་དུས་བཞིའི་ནང་ཚོན་དགུན་དུས་ནི་འཛམ་གླིང་གི་ཡུལ་ལྗང་གང་སར་ཁ་བ་ཆེ་ཆུང་ལ་མ་སྟོས་པར་འབབ་ཀྱི་ཡོད་ལ། དབྱར་དུས་སུ་གངས་རྣམས་བཞུར་ནས་གཙང་ཆུ་སོགས་དང་འདྲེས་ཏེ་མཐར་རྒྱ་མཚོའི་ནང་འབབ་ནས་བ་ཚ་ཅན་དུ་གྱུར་ནས་འབྲུང་ཆུར་སྐྱོད་མི་རུང་བར་གྱུར། གལ་ཏེ་ཁ་བ་དེ་རྣམས་མ་བཞུར་སྟོན་ནས་གསོག་འཛོག་གི་ཐབས་ལམ་གསར་གཏོང་བྱེད་ཐུབ་ཆེ་བྱིས་དབྱར་དུས་སོགས་སུ་འབྲུང་ཆུར་ངོར་གྱུར་བྱལ། དེ་ནི་འབྲུང་ཆུ་གསར་བཟོས་ཀྱི་ལས་རིགས་ལེགས་ཤོས་དང་སྐབས་བདེ་ཤོས་ཤིག་རེད་སྟེ། ཡིན་ན་ཡང་གངས་དང་ཆར་ཆུ་སོགས་ནི་འགོ་བཅི་ཁོ་ནར་དབང་བ་དང་འགོ་བཅི་ཁོ་ནར་བེད་སྟོད་ཡོད་པ་ཞིག་མ་ཡིན་པར་འགོ་བཅི་གཞན་དུ་འགོ་དང་རྩེ་ཤིང་ནགས་ཚལ་སོགས་ལ་དགོས་མཁོ་ཆེ་བ་དང་བདག་དབང་ཡང་ཡོད་པའི་རྒྱ་མཚོན་གྱིས་དེ་དག་གསོག་འཛོག་བྱེད་སྐབས་ཚོད་འཛིན་རན་པོ་ཞིག་དང་དེ་དག་ལ་ངོ་ཕོག་མ་ཐེབས་པ་ཞིག་ངེས་པར་བྱེད་དགོས། གཞན་དུ་ན་རྒྱ་བ་མི་དང་མི་རྒྱ་བ་ས་གཞི་ནགས་ཚལ་སོགས་གཉིས་ནི་ཕན་ཚུན་རྟེན་དང་བརྟེན་པའི་འབྲེལ་བ་དམ་ཟབ་ཡོད་པས་རྩེ་ཤིང་ནགས་ཚལ་དང་རང་བྱུང་ཁམས་ལ་ངོ་ཕོག་ཆེན་པོར་ཐེབས་ཆེ་འགོ་བཅིའི་འཚོ་རྟེན་ལ་འགྱུར་བ་ཐེབས་ངེས་ཡིན་པའི་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་རྣམ་གཞག་ཀྱང་བརྗེད་མི་རུང་།

17 www.independent.co.uk>Here comes ther rain again>

རབ་གཅིག་རྒྱུ་གི་རྩལ་སྤྲོ་རབ་གཅིག་གཟུགས་ཀྱི་སྐྱེ་མཚེད་ཀྱི་རྩལ་སྤྲོ་རབ་གཅིག་དྲིའི་རྩལ་སྤྲོ་རབ་གཅིག་རོའི་རྩལ་སྤྲོ་རབ་གཅིག་རེག་བྱའི་
རྩལ་སྤྲོ་རབ་གཅིག་སྐྱེ་བརྒྱུ་བྱུང་བ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་སའི་རྩལ་སྤྲོ་རབ་གཉིས་གྲུབ་པ་ལ་རྩལ་སྤྲོ་རབ་བརྒྱུ་གཉིས་བརྒྱུ་བྱུང་བ་ལྟར་ཅིག་ཏུ་
གྲུབ་པས་ཁྱབ་པ་དང་། རྒྱུ་རྩལ་སྤྲོ་རབ་སོགས་ཀྱང་གཉིས་གཉིས་སྐྱེ་ཅིག་ཏུ་འབྱུང་ངོ་། །ཞེས་རྩལ་སྤྲོ་རབ་ཡན་གར་བ་དང་རྩལ་སྤྲོ་རབ་ཆ་
མེད་པ་གཅིག་ལུས་གནས་པ་ནི་མི་འདོད་དེ། དཔེར་ན། རྒྱལ་མཚོག་མུ་པ་དག་དབང་སྐྱོ་བཟང་རྒྱ་མཚོས་(1617-1682) མཚན་པའི་མངོན་པ་
མཚན་ཀྱི་རྣམ་བཤད་ཚོས་མངོན་རིན་ཚེན་འདྲེན་པའི་ཤིང་རྟ་ལས། འདོད་པར་དབང་པོས་ཟེན་པ་མེད་པའི་རྩལ་སྤྲོ་རབ་གཅིག་སྐྱེ་བའི་ཚོ་རྩལ་
རྩལ་བརྒྱུ་ཅིག་ཅར་དུ་སྐྱེ་སྐྱེ། དེ་སྐྱེ་བའི་ཚོ་འབྱུང་བཞིའི་རྩལ་དང་སྐྱེ་མེད་དེ་སྐྱེ་མ་གཏོགས་པའི་བྱི་དོན་བཞི་སྐྱེ་བརྒྱུ་ཅིག་ཅར་དུ་སྐྱེ་བའི་བྱིར།
ཞེས་སྟེ་བྱེད།

དེས་ན་ནང་པའི་བྱེ་མདོ་སོགས་ཀྱི་ལུགས་ལྟར་ན་ས་རྩོ་རི་བྲག་སོགས་ཀྱི་ནང་དུ་རྒྱུའི་རྩལ་སྤྲོ་རབ་དང་རྒྱུའི་རྩལ་སྤྲོ་རབ་ཡོད་པས་དེ་དག་
ས་རྩོ་རི་བྲག་ལས་བྱིར་འདོན་གྱིས་རྒྱུའི་རྩལ་སྤྲོ་རབ་ཐེར་འབྱུང་མང་པོ་གསོག་འཛོག་གིས་འབྱུང་ཆུ་གསར་བཟོའི་ཐབས་ལམ་ཞིག་མི་སྲིད་པ་མིན་
པས་དེ་ལྟར་གསར་གཏོད་བྱེད་ཐུབ་ཚོ་འབྱུང་རྒྱུའི་དཀའ་ངལ་འཕྲད་བཞིན་པའི་མི་འབོར་ས་ཡ་མང་པོའི་ཚོ་སོགས་སྐྱབ་བྱེད། དེ་ལྟར་བྱུང་བར་
ཐོག་མར་ས་རྩོ་རི་བྲག་སོགས་ཀྱི་ནང་དུ་ཡོད་པའི་རྒྱུའི་རྩལ་སྤྲོ་རབ་རྣམས་བྱིར་འདོན་བྱེད་ཐུབ་པའི་དེད་དུས་ཀྱི་འཕུལ་ཆས་གསར་གཏོད་བྱེད་
དགོས།

དེད་དུས་ཚན་རིག་པས་འབྱུང་ཆུ་ནི་H₂Oཞེས་པའི་རྩལ་སྤྲོ་རབ་ས་ཡ་འདུས་པ་ལས་གྲུབ་པར་སྐྱབ་བ་དང་། H₂ཏེ་རྩོ་རྩན་གཉིས་ཞེས་པ་ནི་
Hydrogen ཏེ་རྩོ་རྩན་གྱི་རྩལ་གཉིས་དང་ (O) ཨོ་ཞེས་པ་ནི་ Oxygen ཨོ་ག་སི་རྩན་ཞེས་པའི་རྩལ་ལ་གོ་དགོས། ཏེ་རྩོ་རྩན་Hydrogen ཞེས་
པའི་རྩལ་སྤྲོ་རབ་ནི་ཨེ་ལེ་ག་ཏོན་ (Electron) དང་། སོ་རྩལ་དང་ (Proton)ཞེས་པའི་རྩལ་སྤྲོ་རབ་རེ་རེ་འདུས་པ་ལས་གྲུབ་པར་འདོད། ཨོ་ག་སི་
རྩན་ (Oxygen)ཞེས་པའི་རྩལ་སྤྲོ་རབ་ནི་ཨེ་ལེ་ག་ཏོན་བརྒྱུད་ (Electron) དང་། སོ་རྩལ་བརྒྱུད་དང་། རྩོ་གོན་(Neutron) བརྒྱུད་ལས་འདུས་
པར་གྲུབ་པར་འདོད། འོན་ཀྱང་ Oxygen དང་ Hydrogen ཞེས་པའི་རྩལ་སྤྲོ་རབ་དང་དེ་གཉིས་ཀྱིས་གྲུབ་གཞིའི་རྩལ་སྤྲོ་རབ་དེ་རྣམས་ད་ལྟའི་
དུས་ཚན་རིག་པས་ལག་རྩལ་གྱིས་སྲོན་མེད་གསར་དུ་བཟོ་བྱུང་བར་ཁས་ལེན་བྱེད་ཀྱི་མེད་ཀྱང་མ་འོངས་པར་ཚན་རིག་གི་ལག་རྩལ་གོང་མཐོར་
བྱིན་པ་དང་ཆབས་ཅིག་གསར་བཟོ་བྱེད་ཐུབ་པའི་དུས་ཤིག་ཤར་ཚོ་འབྱུང་རྒྱུའི་དཀའ་ངལ་སེལ་བའི་ཐབས་ལམ་ལེགས་ཤོས་སུ་གྱུར་ངེས་རེད་
སྟེ།

དེས་ན་ནང་པའི་གཞུང་ལུགས་དང་དེད་རབས་ཚན་རིག་པ་གཉིས་ཀས་རྒྱུའི་གྲུབ་གཞི་མཐར་ཐུག་ཏུ་གྱུར་པའི་རྩལ་སྤྲོ་རབ་དང་རྩལ་སྤྲོ་
རབ་རྣམས་གསར་བཟོ་བྱེད་ཐུབ་པར་ཁས་ལེན་ཡང་ཁོང་གཉིས་ཀྱིས་བྱེ་མའི་གསེབ་ནས་གསེར་འཚོག་པའམ་བྱིར་འདོན་བྱེད་པའི་དཔེ་ལྟར་
ས་རྩོ་རི་བྲག་སོགས་ཀྱི་ནང་དུ་ཡོད་པའི་རྒྱུའི་གྲུབ་གཞིའི་རྩལ་སྤྲོ་རབ་དང་རྩལ་སྤྲོ་རབ་རྣམས་བྱིར་འདོན་གྱིས་འབྱུང་ཆུ་བཟོ་བྱུང་བའི་གསར་
བཟོའི་ལམ་སུ་ཞིག་རིང་མིན་གཏོད་ཐུབ་སྟེ། གལ་ཏེ་དེ་ལྟར་བྱུང་ཚོ་འཛམ་གླིང་འདྲིའི་སྐྱེ་འགྲོ་ཡོད་དོ་ཅིག་ལ་ད་ལྟའི་སྐབས་མ་སྐྱུང་བའི་ལེགས་
སྐྱེས་ཚོ་ཤོས་དང་། དེ་བཞིན་འགྲོ་བ་ཀུན་ལ་གཅིག་མཚུངས་ཀྱི་དགོས་མཁོ་ཚོ་ཤོས་ཤིག་ཏུ་གྱུར་པར་གཏོན་མི་ཟེའོ།

༩། འབྱུང་ཆུ་ཚར་ན་འཛམ་གླིང་རྩལ་སྤྲོ་རབ་སོགས་འཕྲོག་ངེས་ཡིན།

གོ་ལ་རྩལ་སྤྲོ་རབ་འདྲིའི་མཚོ་དང་གཙང་པོ་དག་སྐྱེས་པའི་དཀའ་ངལ་སེལ་བའི་ཐབས་ལམ་དང་སྐྱེས་སྐྱེན་རྣམས་ཞིབ་འཇུག་གིས་འགོག་
པའི་ཐབས་ཤེས་མ་བཅོམ་ན། རྩོགས་གཅིག་ནས་ལོ་རེ་བཞིན་འཛམ་གླིང་གི་འབྱུང་རྒྱུའི་དཀའ་ངལ་ཇི་ཚེར་དང་། རྩོགས་གཞན་ནས་འཛམ་གླིང་
འདྲིར་ལོ་རེ་ནས་མི་འབོར་ཇི་མང་དང་། དེ་བཞིན་འབྱུང་ཆུ་མཁོ་བའི་དུད་འགྲོའི་རིགས་ཀྱང་ཇི་མང་ཡིན་པས་ཡུན་རིང་མི་འགོར་བར་འཛིག་

རྟེན་འདིར་དེ་སྔོན་བྱུང་སྐྱོད་མེད་པའི་འཛམ་གླིང་རྩིལ་པོ་ཡོངས་ལ་བཀའ་སློམ་གྱི་སྤྱད་བསྐྱེད་ཞེས་འོང་ངེས་ཡིན། འཛམ་གླིང་སྤྱང་སྐྱོབ་ཚོགས་པས་(World Preservation)བཏོན་པའི་སྟན་ཐོའི་ནང་ཕྱི་ལོ་ ༢༠༢༥ ནང་ཚུད་འཛམ་གླིང་གི་མི་འབོར་སྐྱེ་ཆ་གཉིས་ལ་འཕྱུང་ཚུའི་དཀའ་ངལ་འཕྱད་ངེས་ཡིན་པའི་སྔོན་ཚོགས་བྱས་འདུག¹⁹ མདོར་ན་འཕྱུང་ཚུའི་དཀའ་ངལ་སེལ་བའི་ཐབས་ལམ་གཉིས་ཏེ། དགག་ཕྱོགས་ནས་སྲིད་པའི་གངས་རི་དང་གཙང་པོ་རྣམས་སྐྱེ་བའི་རྩུ་རྩེན་གཙོ་བོ་རྣམས་ཤེས་ཐོག་ཚུང་བ་སྐྱེས་བུ་སྐྱེར་ནས་བཟུང་ཆེ་བ་རྒྱལ་འབ་ཡན་ཆད་ཀྱིས་འགོག་ཐབས་ལ་འབད་རྒྱ། སྐབས་ཕྱོགས་ནས་འཕྱུང་ཚུ་གསར་བཟོའི་ལས་གཞི་གསར་གཏོང་བྱེད་རྒྱ་དེ་གཉིས་ཡིན། གལ་ཏེ་འཛམ་གླིང་དམག་འཁྲུག་གསུམ་པ་བྱུང་ཡང་ཉེན་བདུན་རིང་འཛིག་རྟེན་ཡོངས་འཚོ་གསོན་གྱི་མཐར་སྐྱེལ་མི་བུལ་ཀྱང་གོ་ལ་རྩིལ་པོ་འདིར་འཕྱུང་ཚུ་དཀའ་ངལ་འཕྱད་ནས་ཉེན་བདུན་སོང་རྗེས་མི་འབོར་དུང་ལྷུར་བདུན་ཅུས་གཙོ་བོ་འགོ་བ་མང་དག་ཅིག་ཕྱི་མའི་ལྷ་ལམ་དུ་འཕེན་ངེས་ཡིན་པས་འཕྱུང་ཚུའི་དཀའ་ངལ་བསམ་ཚེ་དམག་འཁྲུག་གི་འཛིགས་སྤང་ལས་ལྷན་གྱི་ཆེ་བས་ད་ལྟ་ནས་ང་ཚོས་འཕྱུང་ཚུའི་གལ་ཆེན་གྱི་རང་བཞིན་དང་། གོ་ལ་རྩིལ་པོ་འདིར་འཕྱུང་ཚུ་ཇི་ཅམ་ཡོད་མེད། ལོ་བསྐྱར་ཉམས་རྒྱུ་ཇི་ཅམ་འགོ་བཞིན་ཡོད་མེད་དང་དེའི་རྩུ་རྩེན། འཕྱུང་ཚུ་གསར་བཟོའི་ཚན་རིག་ལག་རྩལ་གསར་གཏོང་གང་མགོ་གས་སྤེལ་དགོས། གལ་ཏེ་དེ་ལྟར་མ་བྱུང་ན་འང་འཕྱུང་ཚུའི་སྤྱང་སྐྱོབ་ཀྱི་ལས་གཞི་དང་བསམ་གཞིག་བྱེད་དགོས་པ་ནི་འཕྱུང་ཚུ་ལ་བརྟེན་པའི་འཛམ་གླིང་ཤར་བུལ་གྱི་སྐྱེ་འགོ་ཀྱན་ལ་འབབ་པའི་ལས་འགན་ཚོགས་ཏུ་མེད་པ་དེ་ཡིན།

ཨ་ལགས་རྗེ་སྐུལ་སློ་གོས་ཚོས་བཟང་གིས་ལ་དུགས་ཚུ་མང་ཐང་དུ་བཞུར་བཞིན་པའི་སེལ་གཙང་བའི་འགམ་ནས་སྐྱོ་སྤང་དང་བཅས་༢༠༡༧ ལོའི་ཟླ་ ༤ ཚེས་ ༢༢ ཉེན་མཚུག་བསྐྱེས།

[ ] རྟེན་འདིའི་ནང་གི་མཚན་རྣམས་ཚོམ་སྐྱིག་པས་བཏོད་པ་ཡིན།

19 www.worldpreservationfoundatiion.org/watersecurity